

- допомагають формуванню конкурентоспроможних працівників, реалізуючи програми інформаційної грамотності для дорослих і дітей, навчаючи їх шукати, оцінювати та використовувати інформацію, необхідну їм для роботи, здоров'я, освіти та інших потреб;
- гарантують обмін інформацією через географічні, мовні, політичні та інші бар'єри, що сприяє розвитку конкурентноздатного бізнесу;
- сприяють діалогу та обміну ідеями з метою покращання діяльності урядових установ і закладів культури;
- співпрацюють з іншими організаціями для задоволення місцевих, національних і міжнародних потреб, допомагають вирішувати проблеми, пов'язані з неписьменністю, безробіттям, бідністю та браком ресурсів;
- завдяки різноманітності своїх фондів та програм допомагають пізнати історію та традиції національних і світових культур, що сприяє взаєморозумінню й допомагає вирішенню проблем і конфліктів.

Для того, щоб українські книгозбірні у повному обсязі виконували такі функції, бібліотекарі повинні бути відкритими для нових способів дії, нових підходів, які підвищать якість обслуговування читачів. Нові політичні, соціальні та економічні реалії вимагають перегляду нашої професійної ролі, відповідальності та цінностей.

Вітаючи вас, дорогі колеги, із Всеукраїнським днем бібліотек, Українська бібліотечна асоціація підкреслює, що для того, щоби народ України мав вільний і відкритий доступ до інформації, ми повинні переконати місцевих, національних і міжнародних лідерів, громадян України у важливості бібліотек і бібліотекарів. Нам треба об'єднатися навколо вирішення питань фінансування, доступності, інформативності, копірайту та ін. Українська бібліотечна асоціація долучається до світової кампанії, проголошеної Міжнародною федерацією бібліотечних асоціацій та установ (ІФЛА), під назвою «Бібліотека – на порядку денному» і закликає вас до спільних дій на всіх рівнях – міжнародному, національному, обласному, міському, районному та сільському. Тільки разом ми зможемо довести суспільству, що українська бібліотека – це символ демократії.

Щиро бажаю вам щастя, здоров'я, натхнення!

Валентина Пашкова,
президент Української бібліотечної асоціації,
канд. пед. наук, доцент,
заслужений працівник культури України

«БІБЛІОТЕЧНИЙ ПЛАНЕТИ» – 10 РОКІВ

ПЕРШИЙ ТРУДОВИЙ ЮВІЛЕЙ

ДЕСЯТЬ років тому Національною парламентською бібліотекою України було започатковано видання часопису під привабливою назвою «Бібліотечна планета». Задумано його було як орган, що мав би взяти на себе широке коло функцій і суто професійного, і суспільно-культурного характеру. Малися на увазі висвітлення теоретико-методологічних основ бібліотечної справи, сприяння професійному самовдосконаленню бібліотечних працівників, розроблення сучасних стратегій інформаційного забезпечення різних верств суспільства, аналіз ролі бібліотек у нарощуванні інтелектуального потенціалу нації, висвітлення практичної діяльності бібліотек різних рівнів та надання конкретної допомоги бібліотечним працівникам у вирішенні їхніх проблем. Зрештою, йшлося і про необхідність привернення уваги держави, суспільства, громадських організацій до цих проблем.

Тепер, коли минуло десять років і вийшло друком чотири десятки чисел часопису, можна сказати, що

він успішно виконує своє завдання. Сформовано міцний редакційний і авторський колектив, є тісний зв'язок з культурною, насамперед бібліотечною, громадськістю. Регулярно публікуються матеріали методичного характеру, розповіді про великі бібліотеки України та їхні скарби, про книговидання й книготоргівлю. Часопис надає слово бібліотекарям-активістам, які пропонують свої ідеї та цікаві ініціативи, спрямовані на підвищення ролі бібліотек у культурному житті суспільства через розширення меж і форм їхньої допомоги різним верствам населення. Виправдовуючи свою назву, «Бібліотечна планета» друкує матеріали про досвід кращих бібліотек Західної Європи, Польщі, Росії, Білорусі, про методи їхньої роботи з різними віковими та соціальними групами користувачів бібліотек. Це – один із аспектів нашої адаптації до критеріїв світового культурного процесу. Тут є і великий резерв для обміну інформацією та для модернізації бібліотечних технологій.

І. Дзюба

Однак українська реальність ставить організаторів і практиків бібліотечної справи перед багатьма проблемами «нижчого» порядку, яких не мало би бути в суспільстві, що дбає про своє духовне майбуття. Внаслідок непродуманих реформ у другій половині 90-х років – виведення більшості книгозбірень із державного фінансування і підпорядкування їх місцевим органам без відповідних майнових, фінансово-організаційних та юридичних гарантій – бібліотеки часто ставали жертвами сваволі, некомпетентності або й антикультурності місцевих адміністратур та бізнесу. Таким чином «зникли безвісти» тисячі бібліотечних закладів, насамперед сільських. За умов загальної деградації культурної інфраструктури села їх майже неможливо відродити, як і тисячі сільських книгарень. Та все-таки потрібен пошук якихось нових шляхів забезпечення читачьких потреб сільського люду, в тому числі й сільської школи. І тут «Бібліотечній планеті» є що досліджувати, пропонувати та брати під свій контроль, зокрема, здійснювати постійний «моніторинг» ставлення сільських і районних влад (та й не тільки їх: згадаймо долю багатостраждальної Полтавської обласної бібліотеки для дітей імені Панаса Мирного) до культурних об'єктів у зоні їхніх повноважень та водночас популяризувати, хай і нечисленні, приклади допомоги й доброчинства з боку місцевого підприємництва.

Традиційна робота бібліотек із читачами також потребує врахування нестандартних обставин як позитивного, так і негативного виміру. Відомо, які великі можливості принесла широка комп'ютеризація бібліотек (поки що, на жаль, далеко не всіх). Але й тут є свої проблеми. Інтернет фантастично збільшив інформаційний ресурс для всього суспільства та для кожного користувача. Але він породив і загрозу інформаційного хаосу, захарашення інформаційного простору напівфабрикатами й компіляціями, небезпеку необдуманого та некритичного використання випадкових матеріалів. І тут великого значення набуває культура вибору, культура інтелектуальних та смакових критеріїв користувача, його здатність оцінювати доказову базу й джерельну обґрунтованість тих або інших тверджень. І цю культуру має виховувати, зокрема, й бібліотека, оскільки комп'ютер, Інтернет стають знаряддями її роботи; ці проблеми має висвітлювати й «Бібліотечна планета».

Або таке, в якомусь сенсі традиційніше. Бібліотеки всіх «рангів» зазвичай брали і беруть участь у відзначенні культурних ювілеїв, у популяризації книжкових новинок. Але здебільшого йдеться про обмежене коло канонізованих явищ або «розкручених» авторів. Та насправді вартих уваги явищ і авторів незмірно більше, і тут потрібна ініціатива й пошукова робота самих бібліотек. Нині більшість книгозбірень не одержує новинок літератури і не спроможна їх придбати – мабуть, треба шукати зв'язків із самими авторами, вони ж зацікавлені в популяризації своєї творчості й будуть вдячними учасниками такого нештатного книгообміну.

І друге питання. В багатьох публічних бібліотеках є книжки непрочитані, незатребувані читачами. Далеко

не завжди це «макулатура», інколи просто до них не дійшла читачька уважність, у якій бувають свої «збої». Колись такі книжки просто списували, мабуть, практикується це й тепер, хоч, може, не в таких масштабах і не так офіційно. Кому, як не рафінованому бібліотекареві, знати всі багатства свого господарства, інформувати про них читачів, пропонувати огляди, виставки? Це було б підкреслення не тільки особливого обличчя своєї бібліотеки, а й її активної ролі у вихованні читачьких інтересів, читачького смаку. І, знов-таки, тут також може сказати своє слово «Бібліотечна планета». Для неї самої дуже важливо розширювати зв'язки з читачами, бібліофілами, пошуковцями. Прикрасили б часопис розповіді про унікальні видання, долі цікавих книжок, «детективні» розслідування загадкових фактів з історії книжкової та бібліотечної справ тощо.

За останнє десятиліття, паралельно з употужненням технологічної озброєності багатьох бібліотек, розширилося й коло їхніх громадських функцій. Вони стали звичною ареною численних суспільно-політичних акцій, відігравали не останню роль в інформуванні населення про виборчі та інші кампанії, почали надавати чимало раніше незвичних послуг тощо.

Зразком того, що можуть зробити бібліотеки у справах загальнодержавної ваги, є досить широко проведена всеукраїнська акція «Ресурси бібліотек у боротьбі з корупцією», започаткована і здійснена в межах спільного проекту Міжнародного благодійного фонду захисту і сприяння розвитку бібліотек України та Національної парламентської бібліотеки України за інформаційної підтримки часопису «Бібліотечна планета». У реалізації проекту взяли участь багато обласних, міських, районних бібліотек. Проводилися круглі столи, семінари, зустрічі з читачами, представниками місцевих влад, підприємцями, науковцями, публікувалися аналітичні й інформативні матеріали. Ніхто, звичайно, не мав ілюзій, що таким чином можна в стислі строки подужати глибоку й небезпечну хворобу всього суспільства або навіть вплинути на її перебіг. Але йшлося про те, щоб сприяти суспільству в усвідомленні природи, масштабів та загроз майже тотальної корупції, яка може звести нанівець будь-які найкращі наміри й зусилля чи то влади, чи то певних політичних сил, чи то й громадянських рухів, адже ж корупція роз'їдає наскрізь усе суспільство, її отруйне дихання стає атмосферою нашого життя. Тут уже справді: бути чи не бути нам як здоровій демократичній спільноті. Тож проект «Ресурси бібліотек у боротьбі з корупцією» має бути продовжений як один із постійних елементів у настійливих і багатобічних антикорупційних зусиллях усього суспільства.

Українські бібліотеки являють собою дієвий важіль для суттєвих позитивних змін у житті нашого народу. Хай і надалі – на довгі роки – журнал „Бібліотечна планета” сприяє їх плідній і абсолютно необхідній для нашого гідного майбутнього діяльності!